

СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ СМТ. СХІДНИЦЯ

Актуальність роботи. Селище Східниця є адміністративною одиницею Львівської області, яке належить Бориславській міській раді. Поселення відоме в контексті розвитку Східницького нафтового родовища в складі «Бориславнафтогаз», а також родовищем специфічних мінеральних вод. Також діє бальнеологічний курорт Східниця ім. О.О. Стоцького. Саме в цих трьох аспектах ми будемо розглядати цей населений пункт в даній статті з метою проінформувати про це своєрідне селище, показати всі можливості і надзвичайний потенціал, а також наголосити на проблемах Східниці, які стають перешкодою в розвитку курорту Європейського значення.

Метою публікації є дослідження і вивчення смт. Східниця в краєзнавчо-географічному аспекті. У даній статті здійснено географо-краєзнавче дослідження селища, що знаходиться у передгір'ї та північно-східних схилах Українських Карпат та у міжгірних улоговинах на річці Східничанка. Історія цього поселення налічує більше шести століть.

Заслугує уваги історичний розвиток міста та нафтового промислу, а також освоєння джерел мінеральних вод з яким дуже пов'язане його життя. Унікальне також географічне положення Східниці в історико-географічному, гео-економічному та фізико-географічному ракурсах. Східниця також володіє багатьма природними ресурсами та має особливі еколого-географічні проблеми і господарський комплекс у процесі реформування. Важливо охарактеризувати проблеми розвитку селища та знайти оптимальні шляхи їх вирішення, а також розглянути можливі перспективи розвитку Східниці як економічному, так і в соціокультурному плані.

Східниця — селище міського типу у Львівській області, підпорядковане Бориславській міськраді, всеукраїнський бальнеологічний курорт імені Омеяна Стоцького. Розташоване у Дрогобицькій агломерації, за 10 км на південний захід від Борислава. Східниця розміщується на висоті 600—900 м над рівнем моря. Гори навколо селища досягають висоти 823 м.

Протягом століть у Східниці сформувався свій мікроклімат: так, зима тут м'яка, з частими відлигами; літо тепле з чергуванням сонячної та хмарної погоди. Середня температура січня $-3,4$ °С, липня $+19$ °С. Опадів 700—800 мм на рік (переважно навесні та влітку).

На місці сучасної Східниці у часи Київської Русі існувало поселення Золота Баня. Недалеко від нього стояла фортеця Тустань. Під час нападу орд хана Батия Золота Баня була зруйнована (як і фортеця Тустань з навколишніми селами) [1]. Люди, які після цього залишилися живими, з часом почали сходитися у долину річки Стрий, заснувавши тут поселення — Східницю, яка від цього «сходження» отримала свою назву [5].

Вперше Східниця згадується у документах XIV століття. У 1858 році в селищі було відкрито нафту та озокерит, почалася промислова розробка родовища. Тут працювали підприємці з Німеччини, Великобританії, Бельгії, Франції та США. В 1898 році з 373 свердловин добуто більше 168 тис. тонн нафти. В 1890-х роках Східниця займала перше місце з видобутку нафти в Галичині, в 1930-х роках — третє (після Борислава і Биткова); за 1886—1935 рр. в селищі видобуто 2150000 тонн нафти [1].

Саме у Східниці було пробурено першу у світі свердловину механічним способом. На території Східниці розташована Східницька ділянка нафтового родовища. Поклади пластові, склепінчасті, тектонічно екрановані, один з них також літологічно обмежений. Режим покладів пружний, розчиненого газу та гравітаційний. Запаси початкові видобувні категорій А+В+С₁: нафти — 3812 тис. т; розчиненого газу — 407 млн. м³. Густина дегазованої нафти 826-874 кг/м³. Вміст сірки у нафті до 0,26 мас. %.

У 1975 році місцевий пенсіонер Омелян Стоцький відкрив у Східниці великі поклади мінеральної води "Нафтуса", а за рік селище визнано Всесоюзним курортом. У 2005 р. цей титул було замінено на «Всеукраїнський курорт імені Омеяна Стоцького» [3].

Мінеральна вода Східницька «Нафтуса» - 38 джерел, 17 бурових свердловин, більше 25 джерел не розвіданих. Територія розміщення джерел – 8 квадратних км. Ресурси мінеральної води – 80-100 кубічних метрів за добу. Східничанське місцезнаходження в Орівському пласті Сколівських Карпат і тому в Східниці «Нафтуса» зустрічається разом з нафтою. Мінеральна вода формується в надрах землі, а в сполученні з органічними речовинами і мікроелементами утворюють елемент своєї цілющої сили [4].

Властивості «Нафтусі» значно посилюють виділення з організму людини; відновлювати порушення обміну речовин; ефективно діє на жовчегінну функцію печінки; ефективно діє на видільну функцію нирок; ефективно діє на секреторну і евакуаторну функцію шлунка; відтворювати регенерацію клітин в організмі. Лікувальні властивості «Нафтусі» інколи бувають набагато ефективнішими, ніж в інших медичних препаратах. «Нафтуса» успішно лікує захворювання печінки, нирок, діатези, шлунку, малокрів'я, цукровий діабет, а також виводить з організму радіонукліди і шлаки (особливо корисно для постраждалих від аварії на Чорнобильській АЕС) [2].

По мінералізації і хімічному складу мінеральні води Східниці розділяються:

Слабомінералізовані - з підвищеним вмістом органічних сполук(джерела №1,3,26); - з вираженим жовчегінним впливом(джерела № 5,8,9,10,25,1с,18с)

Слабомінералізовані - вмістом заліза (джерела № 13,15). Середньомінералізовані, гідрокарбонатні і хлоридно-гідрокарб. Натрієві (№2с). Хлоридно-натрієві (досліджуються МОЗ України).

Ось кілька джерел для прикладу:

№1с: слабомінералізована вода з підвищеним вмістом органічних сполук з вираженим жовчегінним впливом. Лікарські рекомендації – сахарний діабет, панкреатит, сечовивідних шляхів, печінки та інших супутніх хворобах.

№2с: содова «Нафтуса» діє на кислотно-лужний баланс і сприяє зменшенню кислотно-виробничій функції шлункових залоз. Лікарські рекомендації – при захворюванні шлунка, кишечника і дванадцятипалої кишки (хронічні: панкреатити, коліти, гастрити; язвові хвороби).

№15: слабомінералізована вода збагачена залізом, марганцем і вуглекислою. Лікарські рекомендації – при хронічних захворюваннях шлунку з пониженою кислотністю, залізонедастатній анемії, хронічних піелонефритах, хронічних циститах і багатьох різних хворобах при рекомендації лікаря.

№18с: слабомінералізована, слаболужна вода з вираженою жовчогінною дією. Гідрокарбонатно-сульфатно-натрієва зі слабким запахом сірководню і підвищеним вмістом мікроелементів. Ця «Нафтуса» стимулює жовчоутворювальну функцію печінки, збільшує продуктивність жовчі, стимулює синтез холаїнів у печінці, зменшує концентрацію холестерину у жовчі, стимулює регенерацію тканин печінки, підсилює водовидільну функцію нирок, зменшує запальний процес[4].

За останні роки значного розвитку зазнала інфраструктура селища, що зумовило розвиток туристичної індустрії в Східниці. На сьогоднішній день функціонує велика кількість засобів розміщення і лікування, серед яких 4 готелі («Три сини і донька», «Санта Марія», «Респект», «Київська Русь»); санаторії («Стожари», «ДіАнна») близько 30 приватних садиб, вілл і котеджів.

Попри значні передумови для розвитку туризму в Східниці, але є проблеми, які гальмують цей розвиток, на самперед це три проблеми, які пов'язані з водопостачанням:

1. Проблема з відведенням стічних вод, пов'язана з не досконалою і застарілою каналізаційною системою;
2. Наступна проблема пов'язана з постачанням води в селище. Через застаріле обладнання і труби бувають перебої у подачі води;
3. Проблема на пряму пов'язана з курортною діяльністю, оскільки стосується мінеральних вод і бюветів з яких вона подається, які вже давно ніхто не ремонтував, і постає питання хто має відповідати за їх належний стан [6].

Що до перспектив курорту то Львівською облдержадміністрацією готується повний пакет документів, щоб перевести Східницю до статусу курорту національного значення, але можливим це стане тільки після вирішення вище зазначених причин.

Також дуже важливим фактом для розвитку курорту є те, що Східниця здобула ґрант Євросоюзу на будівництво літнього амфітеатру – ультрасучасного багатофункціонального відпочинкового комплексу. Кошторисна вартість будівлі - 4 мн. грн. Розпочалися роботи влітку 2013 року.

Східниця плідно співпрацює з польськими курортами Полянчик та Сеньково. Здобутий ґрант на будівництво амфітеатру – лише перший крок. Другим має стати фінансування Євросоюзом у рамках програми транскордонної співпраці «Карпатський регіон» будівництва музею-скансену нафти й газу. Бо не тільки мінеральними джерелами славиться селище. Колись на його території провадився інтенсивний нафтопромисел. Не всі запаси нафти вичерпано. На великій глибині у надрах Карпат залишилося немало «чорного золота». Навесні 2011 року на одній із околиць Східниці, горі Бухів, розпочалося будівництво санаторно-курортного комплексу. Його родзинка - гірськолижний центр та близько 40 котеджів для відпочивальників [7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базар М. Східниця. Краєзнавчий нарис. — Дрогобич: Коло, 2004. — 100 с.
2. Гринів Л., Мацола В. Розвиток рекреаційного підприємництва в Українських Карпатах // Проблеми регіональної політики: Зб. наук. пр./ Ін.-т регіональних досліджень. — Львів, 1995. — с.109-118.
3. Земля Франкова:Борислав. Східниця. Попелі. — (під ред. Романа Соловчука). — 2011. - С. 3-23.
4. Стоцька Ганна. Цілющі води Східниці. "Червона Калина", Львів, 1997.
5. Цветков В'ячеслав. Жива вода Золотої Бані. Споллом, Львів, 2005.— 514 с.
6. Блог Східниці. Режим доступу: http://shidnitca.blogspot.com/2011/11/blog-post_08.html
7. Офіційний сайт Східницької селищної ради. Режим доступу: <http://www.shidnitca-rada.com/>

Цісецький П.

Наковий керівник – доц. Царик П. Л.

ТЕРИТОРІЇ ПРИРОДНО – ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЯК ОБ'ЄКТИ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ТЕРНОПІЛЛІ

Особливим питанням для будь-якої країни, в тому числі і України, є дослідження і регіональне використання її рекреаційних ресурсів. Об'єкти рекреації є основними компонентами природно-ресурсного потенціалу (ПРП) країн, тому особливої актуальності набуває питання вивчення і визначення якості окремих рекреаційних ресурсів, оцінка об'єктів рекреації, оскільки від них залежить підвищення рівня зайнятості населення, форми обслуговування, вирівнювання економічного розвитку регіону, та поліпшення здоров'я населення.

Оскільки основу територіальних рекреаційних систем складають рекреаційні ресурси, тому основна мета роботи - виявити і охарактеризувати природні рекреаційні туристичні ресурси які сприяють розвитку екологічного туризму, а також розробка туристських рекреаційних маршрутів Тернопілля.

Відповідно до поставленої мети були визначені наступні завдання: